

Contacts with foreign cultures mentioned above appear out of travelling to foreign countries. They are effective in terms of creating environment for students to fully immerse in the language and culture of other peoples. One disadvantage of such programmes is their cost which often leaves out those students who cannot afford them.

But some contacts with foreign cultures are possible even while at home: media contacts; visits to cultural institutes representing the foreign country in one's own country; contacts with people originating from the foreign country who live in their country; contacts with foreign language assistants (usually natives from the foreign country) in one's educational institutions; or contacts with foreign teachers or pupils who visit one's educational establishments.

Contacts with foreign cultures which are possible namely due to communication technologies that are constantly being improved are of the utmost importance in the process of acquiring intercultural communication competence. They offer free access to develop instant and long-term contacts and hone one's competence individually under the only condition of possessing the necessary device and Internet access. This contributed tremendously to the all-inclusiveness of modern education and more harmonious development of intercultural qualities and skills as more and more cultures are becoming represented in the global network in different communication realms (social networking, media, chat programs, others).

Overall, the conducted research allow to conclude that developing intercultural communication competence is the primary and conclusive purpose of foreign language education and the componential content of the competence is represented by a number of specific knowledge, skills, attitudes and traits, including savoirs. In developing students' competence the most important role is performed by instructors themselves, who must acquire additional professional qualifications so that they could foster the development of intercultural communication competence in multiple ways, including the knowledge of the target language community, frequent and varied contacts with it, a thorough command of the pragmatic use of the language, understanding different cultural models, and negotiating meaning in case of cultural misunderstanding. As instructors introduce students to different forms of intercultural communication modes and intercultural situations, they may resort to study abroad settings, study trips, exchange projects and cultural mobility. Apart from these, students can engage in intercultural communication without travelling to other countries, but via the usage of information technology and contacts with foreign cultures while they are at home.

LITERATURE

1. Greenblatt S. Cultural Mobility: A Manifesto / Stephen Greenblatt, Ines Županov, Reinhard Meyer-Kalkus et al. – Cambridge: Cambridge University Press, 2009. – 271 p.
2. Second Language Acquisition in a Study Abroad Context / ed. by Barbara F. Freed. – Philadelphia: John Benjamins Publishing Company, 1995. – 345 p.
3. Foreign Language Teachers and Intercultural Competence: An International Investigation / L. Sercu, E. Banduras, P. Castro et al. – Ontario: Multilingual matters Ltd., 2005. – 219 p.

УДК: 378.147+811.111+81-25

О. С. ПОМАНЮК

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ВПРАВ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ МОВЛЕННЕВИХ НАВИЧОК ВЖИВАННЯ ЛІНГВІСТИЧНИХ ЯВИЩ, ВІДБРАНИХ З АВТЕНТИЧНИХ ХУДОЖНІХ ТВОРІВ

Охарактеризовано групи вправ для формування мовленнєвих навичок вживання лінгвістичних явищ, вивчених раніше під час виконання групи вправ з набуття знань мовного матеріалу, на прикладах мовлення героїв автентичних художніх творів. Вказана група складатиметься з одинадцяти вправ і забезпечує формування одного із структурних компонентів змісту розмовної мови – мовленнєвих навичок, тобто автоматизоване вживання мовних явищ у спрощених (навчальних) мовленнєвих умовах. Вказано, що в подальшому це надасть іншомовному мовленню природних філологічних проявів, а також

спрямує на типову для носіїв англійської мови тематику неформальних бесід, представлену в автентичних художніх творах.

Ключові слова: дидактичні та методичні принципи, мовленнєві навички, англійське розмовне мовлення, компонент змісту навчання, система вправ.

A. S. ROMANIUK

ОБЩАЯ ХАРАКТЕРИСТИКА ГРУППЫ УПРАЖНЕНИЙ ДЛЯ ФОРМИРОВАНИЯ РЕЧЕВЫХ НАВЫКОВ УПОТРЕБЛЕНИЯ ЛИНГВИСТИЧЕСКИХ ЯВЛЕНИЙ, ВЫБРАННЫХ ИЗ АУТЕНТИЧНЫХ ХУДОЖЕСТВЕННЫХ ПРОИЗВЕДЕНИЙ

Дана общая характеристика группы упражнений для формирования речевых навыков употребления лингвистических явлений, изученных ранее в процессе выполнения группы упражнений по приобретению знаний языкового материала, на примерах речи героев художественных произведений. Эта группа, состоит из одиннадцати упражнений и обеспечивает формирование одного из структурных компонентов содержания обучения англоязычного разговорной речи – речевых навыков, то есть автоматизированное употребление языковых явлений в упрощенных (учебных) условиях. Указано, что в дальнейшем это обеспечит предполагаемому нами иноязычному общению естественных филологических проявлений, а также нацелит на типичную для носителей английского языка тематику неформальных бесед, представленную в автентичных художественных произведениях.

Ключевые слова: дидактические и методические принципы, речевые навыки, англоязычная разговорная речь, компонент содержания обучения, система упражнений.

A. S. ROMANIUK

GENERAL CHARACTERISTICS OF THE EXERCISES ON THE FORMATION OF THE SPEECH SKILLS OF THE LINGUISTIC PHENOMENA USAGE SELECTED FROM AUTHENTIC ART WORKS

The article presents general characteristics of the group of exercises on the formation of speech skills of the previously studied linguistic phenomena usage while doing the group of exercises on the linguistic material knowledge acquisition, based on the heroes' speech examples from authentic art works. This group, consisting of eleven exercises, will ensure the achievement of one of the structural components of teaching English colloquial speech content – speech skills, i.e. the automatic usage of the linguistic phenomena in simplified (educational) conditions, which in prospect will provide estimated foreign communication with philological natural manifestations and aim at informal conversations themes which are typical for English speakers, presented in authentic art works.

Keywords: didactic and methodological principles, speech skills, English colloquial speech, component of the learning content, system of exercises

Імплементція Закону України «Про вищу освіту» [5] передбачає чимало новацій у сучасній системі вітчизняної вищої освіти, однією з яких є підвищення рівня володіння іноземною мовою, а саме англійською як головним засобом міжнародної комунікації. За таких умов усне англійське мовлення української молоді стрімко зростає. З метою забезпечення розвитку вмінь спілкування англійською мовою, а також спрямування навчання на тематику неформальних бесід, типову для носіїв цієї мови, ми визначили компоненти змісту навчання англійського розмовного мовлення, а також встановили лінгвозмістові джерела наповнення вказаного мовлення, якими в нашому випадку стали автентичні художні твори [6, 7].

Структуру змісту навчання кожного предмета загалом та іноземної мови зокрема досліджували багато дидактиків і методистів. Їх основна розбіжність у трактуванні означеної полягає в тому, що засвоєння будь-якого навчального предмета досягається шляхом набуття

відповідних йому знань і розвитку вмінь їхнього застосування. Вчені-методисти навчання іноземної мови П. Гурвіч, Р. Мартинова, Ю. Пассов вважають, що після набуття іншомовних знань недоцільно відразу розвивати мовленнєві вміння оперування ними, оскільки в тих, хто навчається, не сформовані механізми виконання невідомих для них мовленнєвих операцій. Формування таких механізмів прийнято зіставляти із формуванням мовленнєвих навичок [1; 2; 4]. Саме вони, на думку вчених, становлять основу розвитку іншомовних мовленнєвих умінь.

В зв'язку з цим ми будемо розглядати такі компоненти змісту навчання усного англійського мовлення: *мовні знання*, тобто лексичні і граматичні; *мовленнєві навички*, тобто автоматизоване вживання мовних явищ, які вивчаються, у спрощених (навчальних) мовленнєвих умовах; *мовленнєві вміння*, тобто вживання мовних явищ, які вивчаються, в умовах реальної мовленнєвої комунікації.

Метою статті є теоретичне обґрунтування та розробка групи вправ для формування мовленнєвих навичок вживання лінгвістичних явищ, відібраних із автентичних художніх творів.

Взявши за основу розроблену нами структуру змісту навчання англійського розмовного мовлення на основі автентичних художніх творів, ми створили експериментальну методику, в якій представлені вправи для досягнення кожного із встановлених компонентів змісту навчання. Система вправ з навчання вказаного мовлення на прикладах мовлення героїв автентичних художніх творів складалася з чотирьох груп: *перша* – вправи для набуття знань лінгвістичного матеріалу з автентичних художніх творів; *друга* – вправи для формування навичок його вживання на прикладах мовлення героїв художніх творів; *третья* – вправи, спрямовані на розвиток вмінь англійського розмовного спілкування в рамках певної тематики; *четверта* – вправи для розвитку вмінь англійського спонтанного емоційно забарвленого неофіційного спілкування.

Запропонована нами система вправ з навчання англійського розмовного мовлення ґрунтується на системно-комунікативному методі навчання іноземних мов Р. Мартинової [3].

Основними дидактичними принципами вказаної системи вправ є: 1) відповідність досліджуваного матеріалу реальним психофізіологічним і навчальним можливостям більшості студентів засвоїти його за одиницю навчального часу; 2) наростаюча мотивація навчальних дій, зумовлена вдосконаленням реальних мовленнєвих можливостей студентів; 3) обов'язкове засвоєння на занятті пред'явленого матеріалу шляхом його багаторазового і різноаспектного вживання в поєднанні з раніше вивченим; 4) створення однакових умов участі в усіх видах навчальної діяльності на заняттях для всіх тих, кого навчають; 5) системна повторюваність усього попереднього матеріалу при вивченні подальшого, що забезпечує недопущення прогалин у знаннях студентів, накопичення лінгвістичної інформації та підвищення рівня іншомовних мовленнєвих умінь.

Основними методичними принципами системи вправ є: 1) взаємопов'язане і взаємозалежне навчання видів мовленнєвої діяльності; 2) набуття знань мовного матеріалу шляхом багаторазового повторення досліджуваних мовних одиниць, як в їх ізольованому вигляді, так і в реченнях, відібраних з автентичних джерел; 3) формування навичок вживання досліджуваного мовного матеріалу шляхом його багаторазового читання, вимови та письма в реченнях різних типів, які складають за зразком, і в його швидкому та безпомилковому прямому та зворотному перекладі; 4) розвиток лінгвістичних умінь вживання досліджуваного мовного матеріалу в різнотематичних мікродіалогах; 5) розвиток передмовленнєвих умінь діалогічного мовлення шляхом драматизації діалогів, представлених у вправах: а) без будь-яких змін; б) із змінами особи або деяких фіксованих обставин; 6) розвиток реально-мовленнєвих умінь розмовно-діалогічного мовлення шляхом драматизації власних варіантів розмовного мовлення, зумовлених: а) мовними ситуаціями; б) будь-якими обставинами; в) раптово виникаючими емоційними станами людини [7, с. 80–81].

Реалізація названих принципів визначає методику виконання навчальних дій у вищепредставленій системі вправ.

Враховуючи всі вищезазначені принципи реалізації експериментальної методики навчання англійською розмовного мовлення на основі автентичних художніх творів, розглянемо групи вправ для формування мовленнєвих навичок вживання лінгвістичних явищ, відібраних із таких творів.

Вправа 1.

Мета: познайомити студентів із зразками автентичного англійського розмовного мовлення, в яких вживаються досліджувані мовні явища.

Завдання: ознайомтеся з уривком з художнього твору «Can you keep a secret?» автора Sophie Kinsella [8, с. 342–344] та виберіть з нього речення, в яких герої вживають у мовленні досліджувані лінгвістичні одиниці. Прочитайте ці речення.

Наприклад:

‘It’s really strange. But it almost feels as though we’re seeing each other properly for the first time in years.’

‘Just the three of us, we thought. It might be fun!’

‘No! I’d like to!’ I say quickly. ‘I really would. But ... but what about’ I can’t even bring myself to say Kerry’s name.

Вправа 2.

Мета: перевірити розуміння змісту прочитаних речень.

Завдання: зробіть письмовий переклад рідною мовою речень, відібраних з уривка художнього твору «Can you keep a secret?» автора Sophie Kinsella [8, с. 342–344].

Наприклад:

«Дійсно дивно. Але таке відчуття, ніби ми бачимо один одного по-справжньому перший раз за багато років».

«Тільки ми втрьох, ми подумали. Це може бути весело!».

«Ні! Я хотіла би!».

Я говорю швидко. «Я дійсно хотіла би. Але ... але як щодо».... Я навіть не можу змусити себе вимовити ім’я Керрі.

Вправа 3.

Мета: навчити вживати вирази розмовного мовлення на основі написаних висловлювань і відповідей на питання до них.

Завдання: прочитайте речення і дайте відповіді на питання до них, вживаючи досліджувані вирази розмовного мовлення.

1. – *It’s really strange to meet you here.*

– Why are you surprised?

2. – And actually, um... it *kind of*...it was *a little bit*, um... shocking, you know?

– What do you think about his careless action?

3. – It might be fun to pull his leg (to play a trick on him) cause he’s so naive!

– What are you going to do with him?

Наприклад:

1. – *It’s really strange to meet you here.*

– Why are you surprised?

– I’m surprised because *it’s really strange to meet you here.*

Вправа 4.

Мета: навчити вживати вирази англійського розмовного мовлення на основі прослуханих висловлювань і відповідей на питання до них.

Завдання: прослухайте речення та дайте усні відповіді на них, вживаючи досліджувані вирази англійського розмовного мовлення.

Наприклад:

1) Would you like to go to the cinema after the lectures?

– Yes, I’d like to! / I really would... / Good idea!

2) Have you heard that over new teacher is in the hospital?

– I can’t believe this... / Oh, God, I think I’m going to cry.

3) Why are you always late for the first lecture?

– The fact of the matter... / You know... / What I’m trying to say... I really live far from the university and it takes me two hours to get there.

Вправа 5.

Мета: перевірити розуміння виразів англійського розмовного мовлення з досліджуваними лексичними явищами.

Завдання: прочитайте уривок з художнього твору «Can you keep a secret?» автора Sophie Kinsella [8, с. 342–344] і дайте відповіді на запитання до нього.

What did the parents offer to Emma? Did Emma accept the parents' offer?

Why did Kerry decide to visit Hong Kong?

What was Emma's father trying to say during their talk?

Why was Emma's mother angry at Emma's father?

Was Emma happy hearing her Dad's words? What was her reaction?

Вправа 6.

Мета: перевірити здатність вживання виразів розмовного мовлення з досліджуваними лексичними явищами.

Завдання: прочитайте речення, замінюючи дані в дужках вирази рідною мовою на їх англійські еквіваленти.

Наприклад:

He asked them for a \$5,000 loan, and (не можу повірити в це) but they said "YES".

(Те, що я намагаюсь сказати) I firmly believe that we are responsible for what happens to us in our lives.

We're thinking of taking a trip to the mountains, but (ти не повинна робити це, звичайно, якщо в тебе є інші плани).

Вправа 7.

Мета: розвинути вміння диференціації ділового та розмовного мовлення.

Завдання: прочитайте речення, замінюючи в них виділені курсивом висловлювання ділового мовлення на відповідні висловлювання розмовного мовлення.

It is not important that he has suggested several different ways of dealing with the problem because he was late.

You are not obliged to prepare a quarterly report for the next council.

I want to reconfirm a reservation.

Наприклад:

ділове мовлення	розмовне мовлення
<i>It is not important</i> that he has suggested several different ways of dealing with the problem because he was late.	Doesn't matter he's suggested some ways of solving the problem because he's late.

Вправа 8.

Мета: розвинути вміння диференціації розмовного та ділового мовлення.

Задание: прочитайте речення, замінюючи в них висловлювання розмовного мовлення на висловлювання ділового мовлення.

I can't even bring myself to say Kerry's name.

I really would.

It almost feels as though we're seeing each other properly for the first time in years.

Наприклад:

розмовне мовлення	ділове мовлення
I can't even bring myself to say Kerry's name.	I'm not able even to make me pronounce Mrs. Adam's name.

Вправи 7 та 8 виконуються не тільки з навчально-методичною метою, а й з явно вираженим наміром розвинути у студентів вміння тактовно-мовленнєвої поведінки. Виховані молоді люди повинні знати правила мовленнєвого етикету, на підставі яких розуміти, в котрих випадках зі співрозмовником можна, наприклад: 1) привітатися «Hello!», а коли «Hi! / Howdy!»; 2) попрощатися «Goodbye! / See you later!», а коли «See you! / So long! / See you anon!»; 3) почати розмову «How are you doing? / How is it going? / How are you getting on?», а коли «How are you? / What's up? / How was the world? / How's tricks?».

Ми розуміємо, що наведені приклади вправ 7 та 8 не можуть призвести до належного розвитку культури мовленнєвої поведінки, а можуть лише продемонструвати методичний шлях досягнення цієї мети. Практично ж оволодіти різними стилями спілкування можливо під час постійної практики над іншомовним мовленнєвим матеріалом. Тому рекомендуємо виконувати вправи аналізованого типу при роботі над кожною розмовною темою.

Вправа 9.

Мета: розвинути вміння продукування речень в розмовному стилі мовлення по мовленнєвим зразкам.

Завдання: прочитайте висловлення, типові для розмовного мовлення та введіть кожне з них в речення: «but ... but what about...», «I can't even bring myself to...», «doesn't matter», «Oh, just tell...».

Наприклад:

But ... but what about Ann. It's not in her nature to lie.

I can't even bring myself to say it but I'm going to make you eat your words.

It doesn't matter what you wear, as long as you look neat and tidy.

Вправа 10.

Мета: проконтролювати сформованість мовленнєвих навичок вживання досліджуваних мовних явищ.

Завдання: 1) відкрийте зошит і розділіть сторінку в ньому на дві колонки: у лівій частині запишіть англійською мовою слова і висловлення з мовлення героїв художнього твору, типові для розмовного жанру, а в правій – їх переклад рідною мовою; 2) закрийте праву частину сторінки і перекладіть записані висловлення рідною мовою за 50 секунд; 3) закрийте ліву частину сторінки і переведіть ці ж висловлення за 50 секунд англійською мовою; 4) напишіть диктант-переклад цих висловлювань (викладач диктує кожне висловлювання рідною мовою, а студенти записують англійською).

Вправа 11.

Мета: проаналізувати результати сформованості мовленнєвих навичок вживання досліджуваних мовних явищ.

Завдання: 1) перегляньте диктанти, зверніть увагу на підкреслені вислови і спробуйте самостійно виправити допущені помилки; 2) обміняйтеся один з одним роботами, перевірте правильність виправлених помилок і порахуйте кількість, які залишилися в них. При цьому орфографічні помилки треба враховувати як 0,5 помилки, неправильно вжите висловлення в лексико-граматичному аспекті – як одну помилку, повністю неперекладену фразу або перекладену неправильно – також як одну помилку.

Якщо кількість помилок в даному контрольному перекладі становить не більше 20% усього продиктованого матеріалу, то перехід до розвитку вмінь англійської усного спілкування в межах визначеної тематики цілком правомірний.

Таким чином, запропонована група вправ для формування мовленнєвих навичок вживання лінгвістичних явищ, відібраних з автентичних художніх творів, забезпечить формування мовленнєвих навичок, тобто автоматизованого вживання мовних явищ, взятих з автентичних художніх творів у спрощених (навчальних) мовленнєвих умовах.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гурвич П. Б. Коррективно-подготовительный аспект методики преподавания иностранных языков: учеб. пособие / П. Б. Гурвич. – Владимир: ВГПИ, 1982. – 80 с.
2. Мартинова Р. Ю. Цілісна загальнодидактична модель змісту навчання іноземних мов / Р. Ю. Мартинова. – К.: Вища школа, 2004. – 454 с.
3. Мартинова Р. Ю. Системно-комунікативний спосіб навчання іноземних мов / Р. Ю. Мартинова // Український патент. – № 48831-А, 2002.
4. Пассов Е. И. Основные вопросы обучения иноязычной речи / Е. И. Пассов. – Воронеж: Изд-во Воронеж. гос. пед. ин-та, 1974. – 98 с.
5. Про вищу освіту: Закон України: офіційний текст: станом на 1 липня 2014 року. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>
6. Романок А. С. Лингвистические знания как первый структурный компонент содержания обучения англоязычной разговорной речи / А. С. Романок // Міжнародна науково-практична конференція «Педагогіка та психологія: перспективні та пріоритетні напрями наукових досліджень». – К.: ГО «Київська наукова організація педагогіки та психології», 2013. – С. 36–39.
7. Романок А. С. Рецептивные и репродуктивные речевые навыки как структурный компонент содержания обучения англоязычной разговорной речи / А. С. Романок // Научная дискуссия: вопросы педагогики и психологии. № 7 (16): сб. статей по материалам XVI междунар. заочной науч.-практ. конференции. – М.: Междунар. центр науки и образования, 2013. – С. 79–85.
8. Kinsella Sophie. Can you keep a secret? / Sophie Kinsella. – Dell, 2005. – 416 p.